

SÅ GÅR DET FÖR SKOGSINDUSTRIN

Om den svenska pappers-, massa- och sågverksindustrin
Mars 2013

Om kvartalsrapporten

”Så går det för skogsindustrin” är en kvartalsredogörelse för utvecklingen och läget för skogsindustrin och dess delbranscher sågverks-, massa- och pappersindustrin. Informationen baseras på officiell statistik och på Skogsindustriernas statistik. Rapporten kommer ut fyra gånger per år och riktar sig till en bred läsekrets av beslutsfattare, journalister, analytiker och andra intressenter.

Rapporten finns även på http://www.skogsindustrierna.org/Sa_gar_det_for_Skogsindustrin.
De jämförelser som redovisas avser samma period föregående år om inte annat anges.

Sammanfattning

- Svag ekonomi på skogsindustrins huvudmarknader tillsammans med stark krona pressar företagets lönsamhet.
- Företagen vidtar åtgärder i form av rationaliseringar och effektiviseringar och söker nya marknader – produktmässigt och geografiskt – för att stärka konkurrenskraften.
- Exportvärdet för skogsindustriprodukter minskade med nära fyra procent till 123 miljarder kronor under 2012.
- Exportvärdet sjönk trots ökade exportvolym; lägre priser och starkare kronkurs mot viktiga exportvalutor är förklaringen.
- Omfattande aviseringar om personalneddragningar under 2012 och hittills 2013, främst till följd av bristande lönsamhet.
- Under 2012 och hittills i år har två pappersbruk, fyra pappersmaskiner och åtta sågverk lagts ner eller aviserat om nedläggning.
- Produktionen vid en massalinje har lagts om till nytt kundsegment, vilket undanröjt en planerad nedläggning och möjliggör fortsatt drift.
- Investeringarna går tillbaka.

Sågade trävaror

- Positiva signaler på utomeuropeiska marknader men oförändrat svag marknad i Europa.
- Låg produktion ger balans mellan utbud och efterfrågan.

Papper & Massa

- Pappersproduktionen globalt bedöms ha stigit med en procent år 2012.
- Stora kapacitetsnedläggningar för pappers-tillverkning i Europa och Nordamerika sedan millenieskiftet; ökning i tillväxtekonomier.
- Sverige: pappersproduktionen stabil senaste åren, men nu planeras nedläggning av kapacitet.
- Massa: leveransökningar globalt med nära tre procent 2012; fjärde kvartalet starkt men rekyll i januari.
- Minskad efterfrågan på grafiska papper i Europa; bättre på delar av förpackningsområdet och för hygienpapper.

Fokus på: EU:s utsläppshandelssystem
ETS och dess effekter på skogsindustrins
konkurrenskraft

Innehållsförteckning

- Sågade trävaror, s. 2
- Massa, s. 6
- Papper, s. 9
- Råvara: Sveriges export och import av sågtimmer och massaved, s. 14
- Sysselsättning, s. 15
- Exportvärde, s. 16
- Fokus på: EU:s utsläppshandelssystem, s 17

Sågade trävaror

- Positiva signaler på utomeuropeiska marknader men oförändrat svag marknad i Europa.
- Låg produktion ger balans mellan utbud och efterfrågan.
- Den rekordstarka kronan bidrar till fortsatt stora lönsamhetsproblem.

Med ett globalt perspektiv går det idag att hitta argument för att trävarumarknaden börjar röra sig i rätt riktning, dock från en väldigt låg nivå. De positiva signalerna kommer dock från utomeuropeiska marknader – främst USA, Japan och Kina - där svenskt trä i dagsläget har små marknadsandelar. Mer om detta längre fram.

På de svenska huvudmarknaderna är läget däremot fortfarande mycket svagt och osäkert. Byggandet förväntas även i år minska i Europa som helhet, vilket sannolikt innebär fortsatt minskade volymer till europamarknaden. Den för sågverken viktiga svenska bygghandeln visar också en minskande omsättning.

Därutöver har branschen överraskats av en andra våg av kronförstärkning i inledningen av året. Efter den kraftiga förstärkningen mot euron under sommaren så är det nu främst pundet – näst euron den viktigaste handelsvalutan för trävaruexporten – som kraftigt har försvagats. Diagrammet nedan visar ett kronindex uppbyggt av en valutakorg som motsvarar genomsnittlig valutaexponering för svenska sågverk. Indexet visar att kronan är rekordstark och nuvarande trend är fortsatt förstärkning. England är Sveriges största exportmarknad och problemet med att pundet idag handlas på nivåer som ligger 25 procent

under genomsnittet sedan 2000 kan inte nog understrykas.

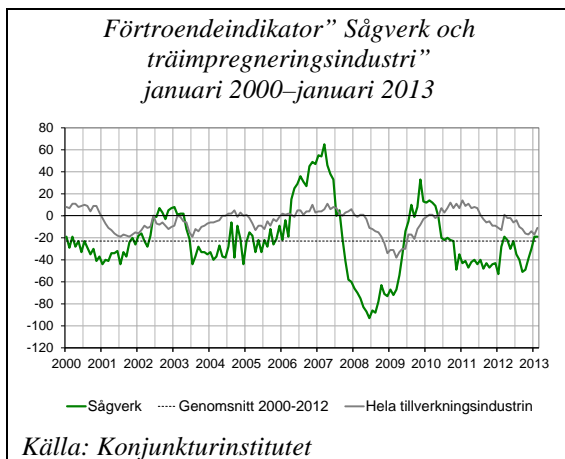
Efterfrågan från huvudmarknaderna är alltså svag. Produktionen i Sverige och Europa har dock anpassats till låg efterfrågan. Det innebär att det knappast finns något överutbud av varor på marknaden, snarare viss brist på vissa produkter. Men marknaden är tydligt utbudsstyrd och en snabbt ökad produktion skulle kunna förändra bilden snabbt.

Lågt utbud av råvara (utom i nordligaste Sverige), begränsar dock i dagsläget möjligheten att öka produktionen.

Den åtminstone delvis ganska ”tigha” marknaden kan vara en förklaring till att Konjunkturinstitutets förtroendeindikator för sågverken i januari och februari steg till precis ovanför det historiska genomsnittet, dock

fortfarande en bit under tillverkningsindustrin som helhet samma månad.

Det bör dock påpekas att förtroendeindikatorn till stor del speglar dagens marknadsförväntningar. Tittar man på hur sågverken i samma enkät bedömer dagens lönsamhet, vilket är en annan sak, så ligger den kvar på extremt låga värden. Man bör även påpeka att alla värden under noll i teorin innebär en försämring.

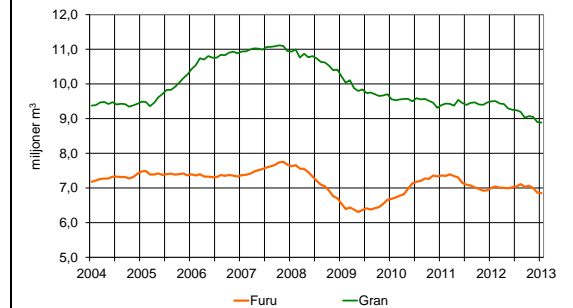
Produktion ner och låga lagernivåer

Produktionen 2012 blev enligt Skogsindustriernas preliminära bedömning 15,8 miljoner kubikmeter, vilket var fyra procent mindre än 2011 och den lägsta produktionen sedan 2001.

Produktionsminskningen utgjordes i sin helhet av gran. Granproduktionen minskade mest i södra Sverige – en trend som pågått under några år. Denna minskning ska ses mot bakgrund av ett konstlat högt utbud av gran åren efter stormen Gudrun 2005. Tillgången på grantimmer i södra Sverige kommer länge att vara klart lägre än under åren efter Gudrun, varför produktionen knappast kommer tillbaka till de nivåerna under lång tid.

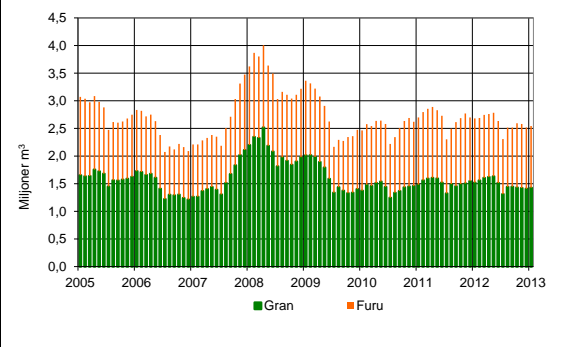
Om man bara tittar på vintermånaderna så har produktionstakten varit mycket låg i Sverige, särskilt under december. Även i januari var produktionen återhållsam. Under januari producerades två procent mindre än samma månad förra året.

Produktion av sågade trävaror i Sverige 2004–januari 2013, rullande 12 månader

Den låga produktionen har gjort att sågverkens lager inte har ökat under hösten och vintern och därför fortfarande är på för årstiden ganska låga nivåer.

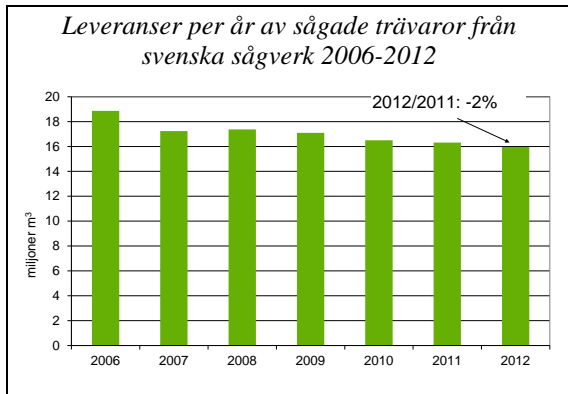
Lager av sågade trävaror vid sågverk januari 2005–januari 2013

Avtagande men stabil export

Leveranserna minskade under 2012 mindre än produktionen. Leveransvolymen blev totalt 16,0 miljoner kubikmeter eller två procent mindre än 2011.

Det var svenska marknaden samt de stora exportmarknaderna i Europa som drog ner leveranserna. Nordafrika och Mellanöstern, visade emellertid mycket god tillväxt och mer än kompenserade för nedgångarna på övriga marknader enligt SCB:s statistik.

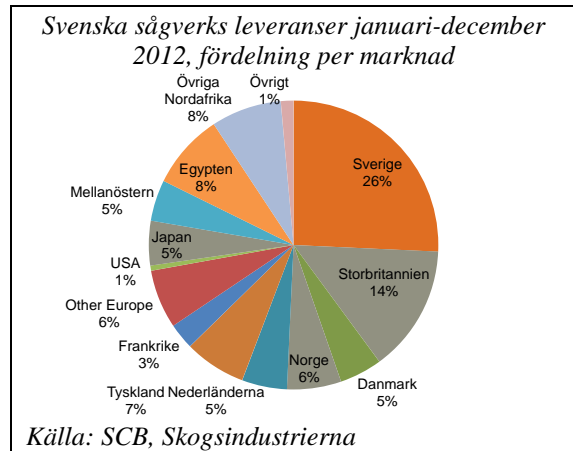

Eftersom priset på trävaror minskade under året – den ofördelaktiga valutakursförändringen spelar här en stor roll – så minskade det totala exportvärdet med drygt 400 miljoner till 22 miljarder, trots ökad exportvolym.

Exporterad volym sågade och hyvlade trävaror januari-december 2012 samt procentuell förändring

	Sågat och hyvlat (1000 m ³)	Förändring jämfört med förra året
Storbritannien	2262	-1 %
Danmark	761	-10 %
Norge	963	12 %
Nederländerna	804	-12 %
Tyskland	1099	-3 %
Frankrike	466	-10 %
Övr. Europa	1046	-3 %
Europa totalt	7401	-3 %
USA	92	5 %
Japan	793	1 %
Mellanöstern	734	11 %
Egypten	1343	21 %
Övr. Afrika	1252	5 %
Övrigt	226	24 %
Totalt	11842	2 %

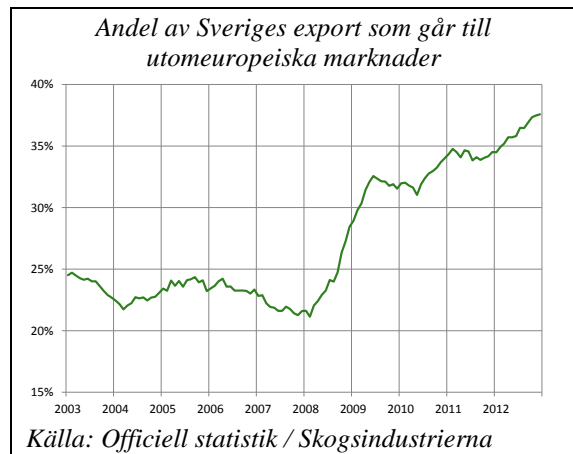
Källa: SCB. Volymen avrundade till närmaste 10 000 m³.

Källa: SCB, Skogsindustrierna

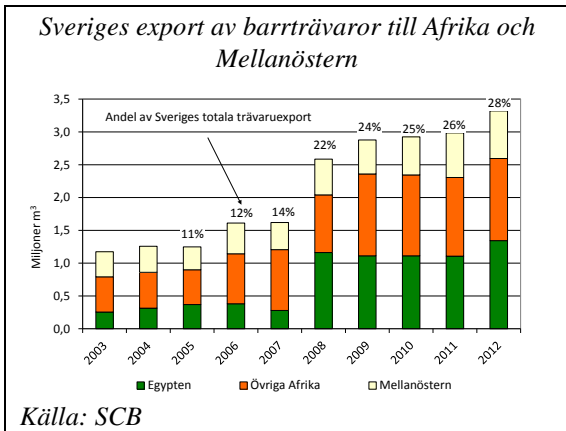
Rekordhög och växande export utanför Europa

Vi kan konstatera att andelen av exporten som går till utomeuropeiska marknader stiger kraftigt och nu närmar sig 40 procent.

Källa: Officiell statistik / Skogsindustrierna

Av den utomeuropeiska exporten utgörs merparten av furuexport till Nordafrika och Mellanöstern, främst Saudiarabien. Av all export av furu är det cirka 50 procent som går enbart till dessa marknader! Det är också till detta område som exporten ökat kraftigast under 2012. Den översteg tre miljoner kubikmeter och nådde 28 procent av exporten totalt.

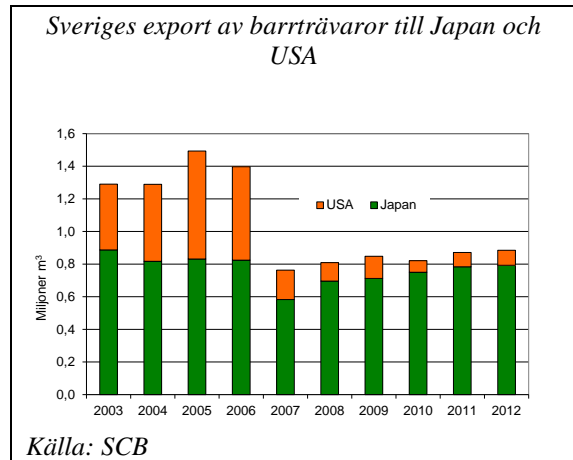
Eftersom vi idag inte ser någon snar ljusning på europamarknaderna är det troligt att trenden med ökande utomeuropeisk export kommer att fortsätta även i år. Kina, USA och Japan är de enskilda marknader som i dagsläget ser starkast ut.

USA

I USA steg priset på trävaror med cirka 60 procent under förra året, vilket beskrevs i förra kvartalsrapporten. På grund av den starka kronan är det trots detta inte någon självklar affär för svenska sågverk att exportera till USA. Detta kan dock förändras snabbt, inte minst om dollarn skulle stärkas.

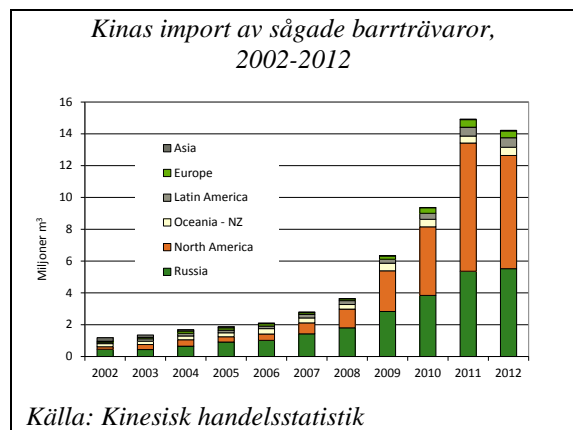
Japan

Japan är sedan 90-talet en stabil väl etablerad exportmarknad för Sverige. Andelen av exporten brukar ligga på omkring sju procent. Utvecklingen av japanexporten är för närvarande god. Allmänt stigande inflationsförväntningar i landet verkar ha fått en positiv effekt på marknaden. Dessutom verkar det som att en kommande momshöjning (från 5 till 8 procent) har en positiv inverkan eftersom japanerna på grund av detta tidigare lägger bygginvesteringar.

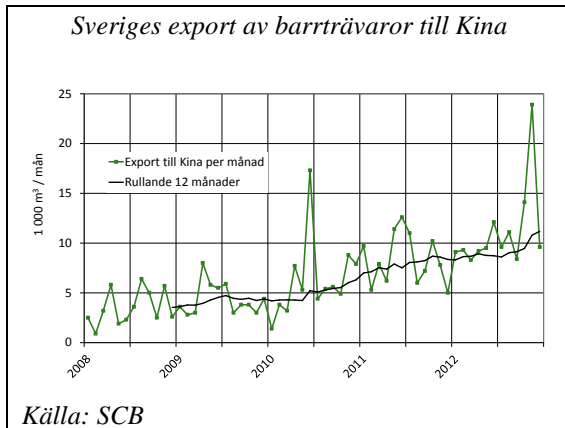
Kina

Kina är idag, efter USA, världens näst största importör av trävaror. Volymerna har vuxit explosionsartat i takt med den kinesiska boomen, även om en viss avmattning märktes under 2012. Importen har historiskt kommit från Ryssland men under senare tid allra mest från Kanada. Sverige och övriga Europa har, som framgår av diagrammen, däremot haft en mycket begränsad export till Kina.

Att just Kanada är en så dominerade aktör i Kina är särskilt intressant och kan innebära en möjlighet för Sverige. De kanadensiska flödena har till stor del drivits av brist på alternativ avsättning på den amerikanska marknaden. När nu USA åter har kommit igång så är det tveksamt om det kommer vara lika intressant för kanadensarna att exportera till Kina. Då ges möjligheter för Sverige. Och det handlar om stora volymer, särskilt om efterfrågan i Kina fortsätter att öka, vilket många bedömare tror. Det kommer att vara intressant att följa trävaruhandeln till

Kina framöver. En betydande ökning från Sverige framöver är inte otrolig. Exporten till Kina från Sverige till och med december framgår av diagrammet nedan.

2013 är året då andelen utomeuropeisk export mycket väl kan nå över 40 procent. Det är givetvis positivt att vi hittar nya marknader men inte desto mindre oroväckande att våra traditionella ”hemmamarknader” i Europa vacklar så betänkligt.

Massa

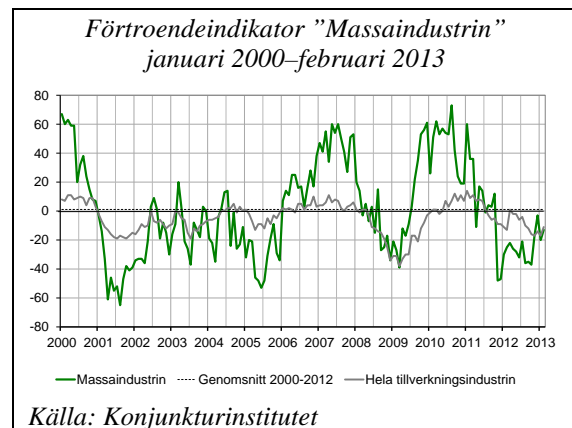
- Sverige: produktionen stabil men stark exportökning i volym, dock minskat exportvärde med sju procent.
- Leveransökningar globalt med nära tre procent 2012; fjärde kvartalet starkt men rekyll i januari.
- Prishöjningar på blekt barrsulfatmassa har genomförts i slutet av 2012 och början av 2013.

Massamarknaden stabiliserades under hösten 2012 och leveranserna globalt fjärde kvartalet var de starkaste på länge. Lagren hos tillverkarna sjönk, och priserna kunde höjas vid tre tillfällen under september till januari. I januari sjönk leveranserna tillbaka och lagret steg.

Förtroendeindikatorn¹ för massaindustrin vände uppåt i slutet av förra året, men ligger under det historiska genomsnittet. Orderingången har förbättrats, men en majoritet anser att orderstocken är för liten och att färdigvarulagren

¹ Konjunkturbarometern februari 2013, Konjunkturinstitutet. Förtroendeindikatorn är en sammanvägning av enkätsvar på ett antal frågor om läget och framtidsutsikterna.

är för stora. Produktionen de närmaste månaderna väntas vara på oförändrad eller ökad nivå.

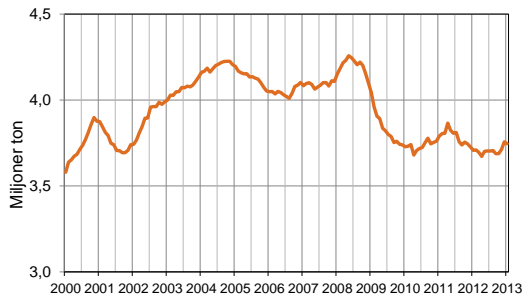
Sverige – ökad exportvolym men minskat exportvärde

Produktionen av massa² i Sverige ligger sedan några år på nivån 3,75 miljoner årston, med

² I denna rapport behandlas enbart den massa som säljs på den öppna marknaden, till skillnad från massa som tillverkas för brukens egen pappersproduktion.

smärre upp- och nedgångar. Det är 300 000 – 400 000 ton lägre än i mitten av 2000-talet och beror på nedläggning av avsalumassabruk och att tillverkning av massa för avsalu integrerats med papperstillverkning genom företagsförvärv.

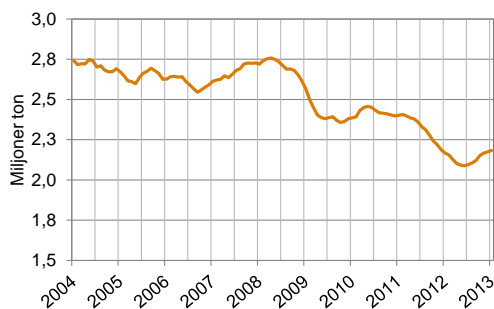
Produktion av marknadsmassa i Sverige 2000–januari 2013, rullande 12 månader

Exportvolymen utvecklades väl 2012 och exporten steg med drygt nio procent till 3,3 miljoner ton. Värdet av exporten sjönk emellertid med sju procent till följd av lägre massapris och valutakursförändringar, se vidare nedan och avsnittet Exportvärde, sidan 16.

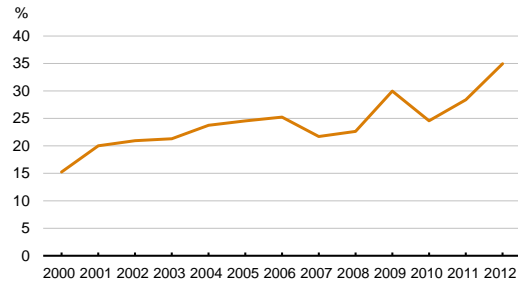
Minskad pappersproduktion i EU-länderna har medfört minskad massaexport från bland annat Sverige. År 2012 sjönk exporten med nära en procent.

Sveriges export av massa till EU, rullande 12 månader

Det är alltså marknaderna utanför EU som upprätthåller massaexporten från Sverige. Andelen av Sveriges massaexport till länder utanför EU har mer än fördubblats sedan millennieskiftet – andelen har stigit från 15 procent år 2000 till 35 procent år 2012.

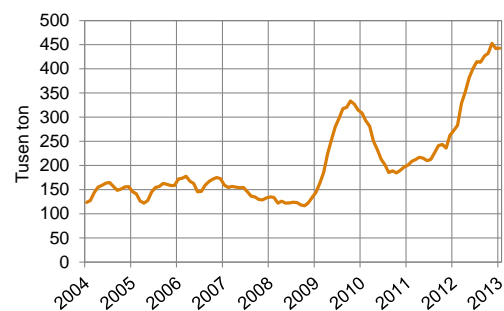
Andel av Sveriges massaexport som levererats utanför EU

Exporten till länderna utanför EU ökade med hela 35 procent år 2012. Asien dominerar, med stora leveransökningar även till andra länder än Kina.

Till Kina steg exporten år 2012 med 180 000 ton, vilket innebär en ökning med nära 70 procent. Kina är efter Tyskland den enskilt största marknaden för massa från Sverige, och avspeglar det stora massabehovet i Kina, vilket vuxit som följd av den ökade kinesiska pappersproduktionen. Så kallad dissolvingmassa, som till stor del används till textilframställning, är en inte obetydlig del av exporten till Kina.

Sveriges export av massa till Kina, rullande 12 månader

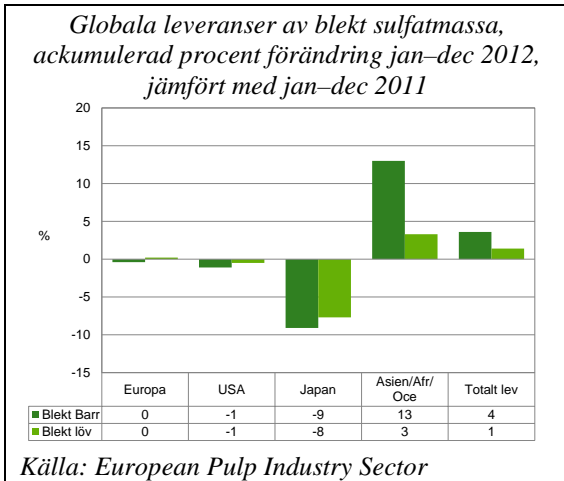
År 2013 inleddes med minskad produktion och oförändrad export i januari.

Internationellt – minskade leveranser till Europa och USA, ökade till Kina

Massaleveranserna globalt steg med nära tre procent under 2012. Under året skedde en återhämtning i leveranserna till Europa och till USA, och för helåret 2012 stannade de på oförändrad nivå jämfört med 2011. Till Kina steg leveranserna med tio procent. Kina ensamt tar emot nära en fjärdedel av de globala

massaleveranserna och påverkar därför massamarknaden starkt.

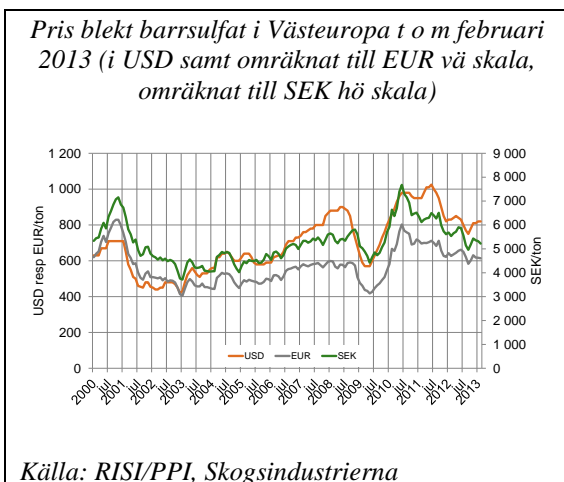
I januari 2013 ökade leveranserna till Europa och till USA medan leveranserna till Kina sjönk kraftigt. Kinas volatila köpmönster ser ut att fortsätta.

Lagren av massa hos tillverkarna sjönk under senare delen av 2012 men steg med fyra dagar till 36 dagar i januari 2013 men bedöms som relativt balanserade. Lagren av massa gjord på lövved har stigit mera än för massa gjord på barrved.

Prishöjningar

Massapriset kan röra sig snabbt uppåt eller nedåt, se följande diagram.

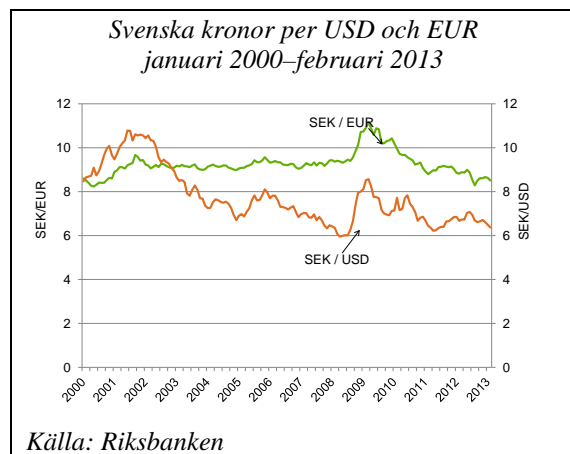

Lagerförändringar och marknadsväntningar hos köpare och säljare har stor inverkan på

prisutvecklingen. Även valutakursförändringar kan ha betydelse för prisändringar.

Genomsnittligt var massapriset (här avses blekt barrsulfatmassa i Västeuropa) i dollar 15 procent lägre 2012 än 2011 och omräknat till svenska kronor elva procent lägre. Trots stora valut rörelser var den svenska kronan i genomsnitt fyra procent svagare mot dollarn under 2012 än 2011.

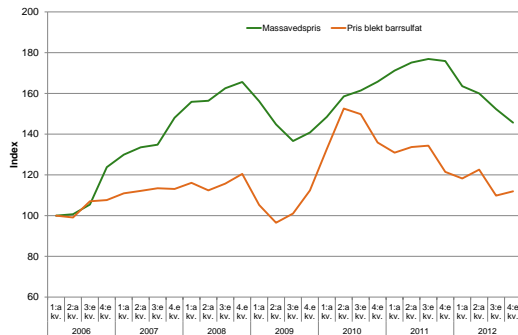
Massapriset har efter nedgång under andra och tredje kvartalet rört sig uppåt och nådde 820 dollar i januari och februari 2013. Kronans förstärkning mot dollarn under samma tid medför att prishöjningen omräknat i svenska kronor blir lägre än ökningen i dollar.

Följande diagram³ visar utvecklingen i indexform per kvartal av priset på blekt barrsulfatmassa i svenska kronor och priset på massaved i Sverige. Trots nedgång under året har råvarupriset stigit betydligt kraftigare än massapriset, vilket pressar massatillverkarnas marginaler.

³ Massaved, fritt skogsbilväg hela Sverige, leveransvirke. Underlaget motsvarar cirka 10 % av förbrukningen av svensk massaved.

Prisutveckling för massaved och blekt barrsulfat, kvartalsvis

Källa: Skogsstyrelsen, RISI/PPI, bearbetning av Skogsindustrierna

Papper

- Sverige: starkare exportvolym 2012 än föregående år, men värdet av exporten lägre.
- Exporten till marknader utanför EU visar goda ökningstal.
- Produktionen globalt bedöms ha vuxit med en procent år 2012; produktionen fortsatt tillbaka i ”traditionella” pappersproducerande länder, fortsatt tillväxt i bland annat Kina.
- Minskad efterfrågan på grafiska papper i Europa; bättre på delar av förpackningsområdet och för hygienpapper.

Minskningen i pappersproduktionen i Sverige har avstannat

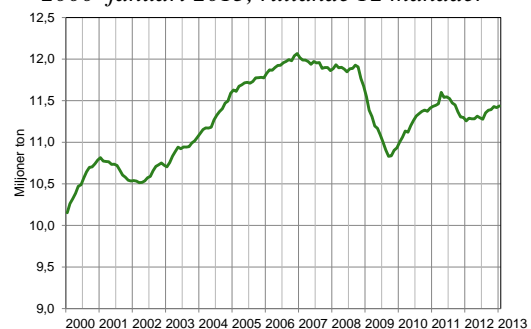
Pappersproduktionen i Sverige har de senaste tre åren planat ut på nivån 11,4 miljoner ton. Det är omkring 600 000 ton eller fem procent lägre än toppåret 2006. Huvuddelen av minskningen har skett i produktion av grafiska papper som en följd av minskad förbrukning på industrins största marknader.

Under 2012 steg produktionen av förpackningsmaterial med omkring tre procent till nära 5,6 miljoner ton, medan tillverkningen av grafiska papper sammantaget minskade med en procent till 5,4 miljoner ton. Minskningen av tidningspappersproduktionen fortsatte; förra året var

tillbakagången fem procent. Produktionen av hygienpapper steg med tre procent.

I januari 2013 sjönk tillverkningen av tidningspapper med ytterligare tolv procent, vilket på årsbas motsvarar storleken av en pappersmaskin; nedgången avspeglar den minskade efterfrågan på tidningspapper i världen som lett till att en tidningspappersmaskin stängdes i december 2012. Tillverkningen av övriga papperskvaliteter steg i januari i år.

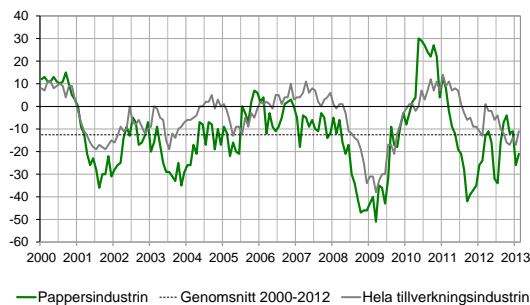
Produktion av papper i Sverige, 2000–januari 2013, rullande 12 månader

Förtroendeindikatorn på låg nivå

Förtroendeindikatorn⁴ för pappersindustrin har uppvisat stora svängningar sedan slutet av 2011 och avspeglar hur den ekonomiska oron påverkar företagens bedömning av läget och framtidsutsikterna (se diagrammet). Indikatorn sjönk starkt runt årsskiftet 2012-2013 och ligger under sitt historiska genomsnitt och under tillverkningsindustrin totalt. Indikatorn visar på att förväntan om svagare utveckling överväger. Omdömet om orderstockens storlek har försämrats de fyra senaste månaderna.

Förtroendeindikator och genomsnitt "Pappers- och pappindustrin" januari 2000-februari 2013

Källa: Konjunkturinstitutet

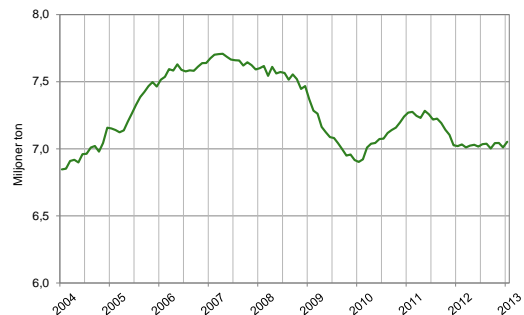
Exportvolymerna starkare än föregående år, men värdet lägre

Trots ekonomisk oro med svag allmänekonomisk utveckling växte pappersexporten från Sverige med två procent eller 200 000 ton år 2012. Värdet av exporten sjönk dock med fyra procent som en följd av lägre priser och starkare kronkurs, se vidare nedan och avsnittet Exportvärde sidan 16.

Papperskonsumtionen i EU är nedpressad (se vidare nästa sida), både av strukturella och konjunkturella skäl, och pappersexporten från Sverige till huvudmarknaden EU var i stort sett på oförändrad nivå 2012 jämfört med 2011.

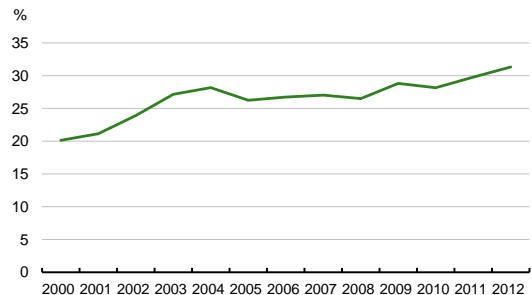
⁴ Konjunkturbarometern februari 2013, Konjunkturinstitutet. Förtroendeindikatorn är en sammanvägning av enkätsvar på ett antal frågor om läget och framtidsutsikterna.

Sveriges pappersexport till EU, rullande 12 månader

Företagen har sökt sig till marknader utanför EU, och exporten till dessa har visat goda ökningstal. Andelen av Sveriges pappersexport till länder utanför EU har stigit från 20 procent år 2000 till drygt 30 procent år 2012.

Andel av Sveriges pappersexport som levererats utanför EU

Till Asien steg exporten med nio procent föregående år, med exportökningar till de flesta länderna. Till Kina, den enskilt största marknaden i Asien, var exportökningen lägre eller nära tre procent, vilket innebär att svensk pappersexport varit framgångsrik då Kinas import förra året sjönk med fem procent. Kinas importbehov minskar med den växande inhemska pappersproduktionen.

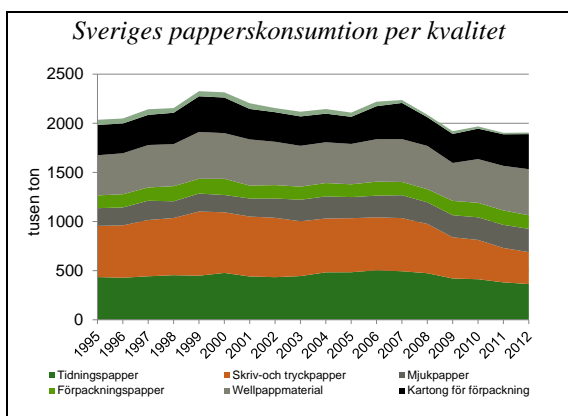
En stark exportökning, jämfört med 2011, noterades också till länder i Nordafrika. Trots stora exportökningar till Asien och Afrika förblir EU den dominerande marknaden.

Det är förpackningsmaterial som svarat för exportökningen – tillväxt med fem procent år 2012 – medan exporten av grafiska papper totalt sjönk marginellt men med tillbakagång av tidningspappersexporten med fyra procent. Exporten av hygienpapper steg med fyra procent. Efter nedpressad export de sista månaderna 2012 steg exporten i januari i år av samtliga papperskvaliteter med undantag av tidningspapper.

Konsumtionen av papper i Sverige planar ut

Konsumtionen av papper i Sverige har de två senaste åren legat på nivån 1,9 miljoner ton, en nedgång från toppnivån före millennieskiftet på 2,3 miljoner ton.

Den största minskningen har skett för skriv- och tryckpapper. Konsumtionen av tidningspapper har gått tillbaka med en fjärdedel sedan toppåret 2006. Förbrukningen av mjukpapper växer stadigt med ett par procent per år, och förbrukningen av wellpappmaterial och kartong

har återhämtat sig efter nedgången i samband med krisåren 2008 – 2009.

De inhemska leveranserna av papper har fortsatt att gå tillbaka; de minskade med drygt tre procent föregående år.

Internationellt – lägre produktion utom i Kina

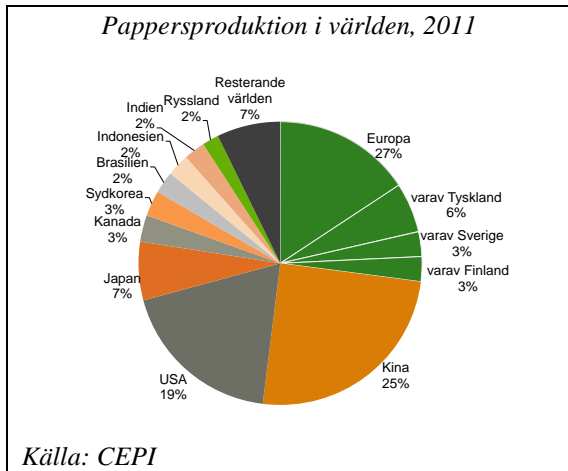
Stora strukturförändringar i papperstillverkningen globalt

Papperstillverkningen i världen bedöms år 2012 ha överskridit 400 miljoner ton. Stora förändringar har skett i var papper tillverkas, med stark tillväxt i Asien och tillbakagång i Europa och Nordamerika.

Mest anmärkningsvärd är utvecklingen i Kina där papperstillverkningen tredubblats de senaste drygt tio åren till omkring 100 miljoner ton och Kina har blivit det enskilt största pappersproducerande landet i världen. (Kina behandlades särskilt i kvartalsrapporten september 2010.)

Mycket produktionskapacitet har stängts i den nordamerikanska pappersindustrin. I USA har 15 miljoner ton lagts ner de senaste tio åren (uppemot en femtedel av kapaciteten), till största delen grafiska papper. Konsumtionen av tidnings- och tidskriftspapper liksom av kontorspapper har minskat kraftigt i USA, vilket starkt påverkat den i huvudsak hemmamarknadsorienterade industrin.

I Kanada har papperstillverkningen nära halverats på mindre än tio år och den kanadensiska pappersindustrin är nu ungefär lika stor som den svenska. Kanadensisk industri har varit och är stor leverantör till USA. Den största produktionsminskningen avser grafiska papper, såsom tidningspapper, och avspeglar minskad efterfrågan i den stora marknaden USA men också dålig lönsamhet i industrianläggningar med eftersatta investeringar.

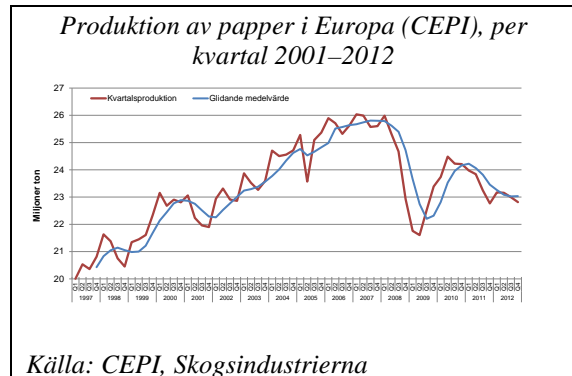
Pappersproduktionen för medlemsländerna i CEPI⁵, den europeiska branschorganisationen, har minskat med tio miljoner ton på fem år. Det motsvarar en minskning med tio procent. Kapacitet har lagts ner av lönsamhetsskäl till följd av svag ekonomisk utveckling, präglad av skuld- och eurokris, och strukturellt minskad konsumtion av grafiska papper. Även kapacitet för tillverkning av förpackningsmaterial har lagts ner, men i mindre omfattning.

Papperstillverkningen i länder som Brasilien, Sydkorea, Indien och Indonesien växer och av diagrammet ovan framgår att tillverkningen är i ungefär samma storleksordning som i Sverige. Sverige har dock nio procent av pappersexporten i världen och är därmed fjärde största exportlandet.

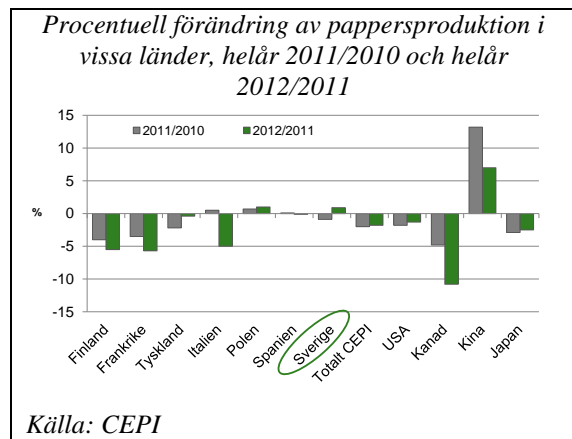
Ökad produktion i världen 2012, tack vare Kina

Pappersproduktionen för medlemsländerna i CEPI sjönk med knappt två procent till 92 miljoner ton år 2012. Den återhämtning i pappersproduktionen som skedde 2009 – 2010 har förbytts i nedgång.

⁵ I CEPI ingår följande länder: Belgien, Finland, Frankrike, Italien, Nederländerna, Norge, Polen, Portugal, Rumänien, Schweiz, Slovakien, Slovenien, Spanien, Storbritannien, Sverige, Tjeckien, Tyskland, Ungern och Österrike.

Under 2012 ökade produktionen av wellpappmaterial och hygienpapper, medan tillverkningen av kartong gick tillbaka. Grafiska papper gick tillbaka för åttonde året i rad.

I Finland – ett av de största producentländerna i Europa – minskade produktionen med sex procent. Den stora nedgången avspeglar att produktionskapacitet har stängts i Finland samt också den svagare efterfrågan på grafiska papper, som dominerar den finska papperstillverkningen trots stora nedläggningar. I Tyskland, det största tillverkningslandet i Europa, blev produktionen marginellt lägre. I Polen fortsätter pappers-tillverkningen att växa, om än långsamt.

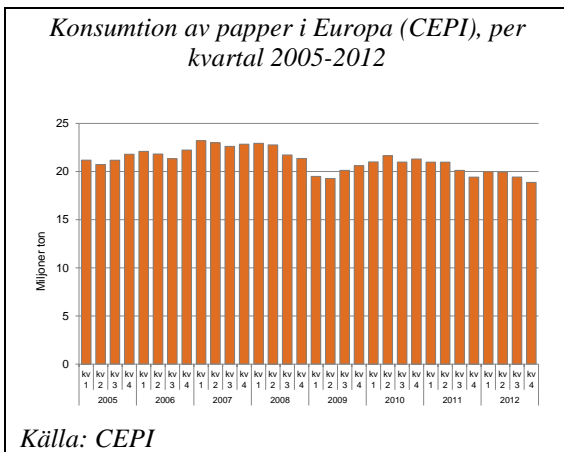
Globalt beräknas produktionen ha stigit med en procent 2012 och därmed passerat 400 miljoner ton. Trenden med minskad produktion i mogna ekonomier och ökad produktion i tillväxtländer är obruten. Kina fortsätter att öka produktionen, om än i lägre takt än helåret 2011. Kinas pappersindustri lider av överkapacitet och svag efterfrågan vilket pressar priserna. Den försvagade efterfrågan på världsmarknaden av

industriprodukter från Kina påverkar bland annat förpackningsindustrin negativt.

Kanadas papperstillverkning fortsätter att minska starkt; förra året med över tio procent. I USA gick papperstillverkningen tillbaka med drygt en procent 2012. Även här är det grafiska papper som svarar för huvuddelen av nedgången.

Konsumtion och efterfrågan i Europa

Konsumtionen av papper beräknas ha minskat med 4 à 5 procent under 2012. De senaste fem åren har konsumtionen sjunkit med nära tre miljoner ton per år, motsvarande en årlig minskning om tre procent.

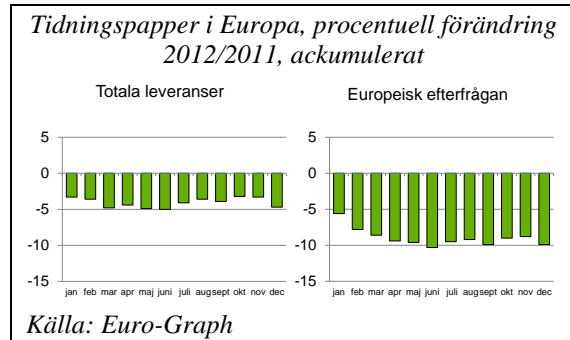

Efterfrågan på grafiska papper är fortsatt svag med överkapacitet i produktionen. Konsumtionen i Europa av grafiska papper sjönk med sex procent under 2012 och leveranserna från europeiska tillverkare till Europa sjönk lika mycket. Europeiska tillverkare söker nya marknader utanför Europa, och en femtedel av leveranserna går till dessa marknader. Under 2012 steg de med tre procent.

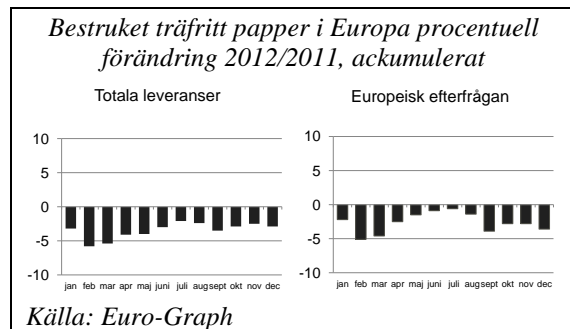
Nedgången i efterfrågan i Europa var starkast för tidningspapper med tio procent. Det är också för tidningspapper som leveransökningen till utom-europeiska marknader varit störst eller 21 procent.

I följande diagram visas den ackumulerade utvecklingen av dels (vänstra delen) leveranser av tidningspapper från bruk i Europa till alla marknader och dels också (högra delen)

efterfrågan av tidningspapper i Europa; efterfrågan definieras som leveranser från europeiska bruk och import till Europa.

För träfria tryckpapper minskade takten i tillbakagången fram till augusti för att därefter åter försämrats.

Även konsumtionen av kartong i Europa gick tillbaka något 2012, medan efterfrågan på wellpappmaterial steg.

Priser i lokal valuta lägre 2012 än 2011 på flera papperskvaliteter

Prisutvecklingen i Tyskland får här tjäna som indikator på prisutvecklingen i lokal valuta för svenska exportleveranser eftersom Tyskland är Sveriges enskilt största exportmarknad för papper sammantaget. Prisutvecklingen kan dock vara annorlunda på andra viktiga marknader såsom Storbritannien, USA och Kina. Även för enskilda kvaliteter från ett företag kan prisutvecklingen vara annorlunda än den generella bild som ges här. Källa för prisuppgifterna är RISI. Prisuppgifter avser till och med februari 2013.

Den underliggande marknadsbalansen som har betydelse för prisrörelserna påverkas för vissa kvaliteter av importtryck från andra regioner, och

även växelkurserna påverkar hur importen utvecklas.

Den svenska kronans utveckling mot försäljningsvalutorna påverkar intäkterna för de svenska företagen vid omräkning till svenska kronor. En starkare svensk krona medför lägre intäkter i svenska kronor och tvärtom vid en svagare valuta, allt annat lika.

Priserna i lokal valuta var lägre 2012 än 2011 på de flesta papperskvaliteterna.

Grafiska papper

Priset på tidningspapper har hållits oförändrat sedan mitten av förra året trots minskad efterfrågan och fortsatt överkapacitet. Tidningspapperskapacitet stängs dock, bl a i Sverige. Priset på magasinpapper sänktes i februari till följd av utbuds/efterfrågeobalans efter att ha legat stilla sedan mitten av förra året.

För så kallade träfria tryckpapper (avser som exempel kopieringspapper och papper för

blanketter, broschyrer och för boktryck) har priset legat stilla de senaste månaderna efter en tidigare prissänkning. Det rapporteras svag orderingång och en del tillverkare har aviserat tillfälliga produktionsinskränkningar för att förbättra marknadsbalansen.

Förpackningsmaterial

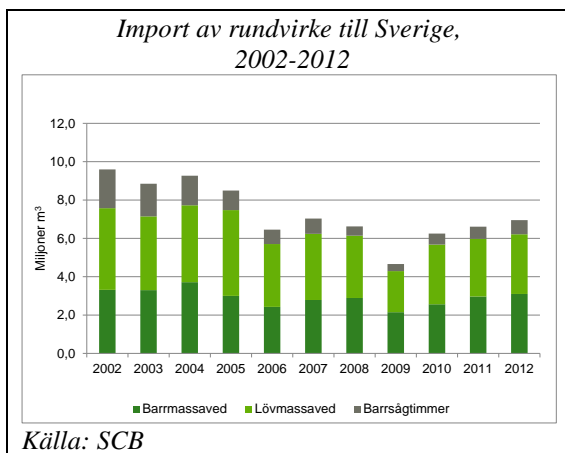
Inom gruppen kartong sänktes priset för färskfiberbaserad kartong runt årsskiftet som följd av svag efterfrågan. I februari rapporterades priset ha stabiliserats efter något stärkt orderingång och längre ledtider.

Priset för oblekt så kallad kraftliner (ytterskikt i wellpapp) var stabilt i februari efter viss prisnedgång i januari. Efterfrågan rapporterades som svag av några aktörer och stabil av andra. För returfiberbaserad liner kunde priset höjas i februari, trots rapporterad svag efterfrågan. För säckpapper har priset varit oförändrat sedan tredje kvartalet 2012.

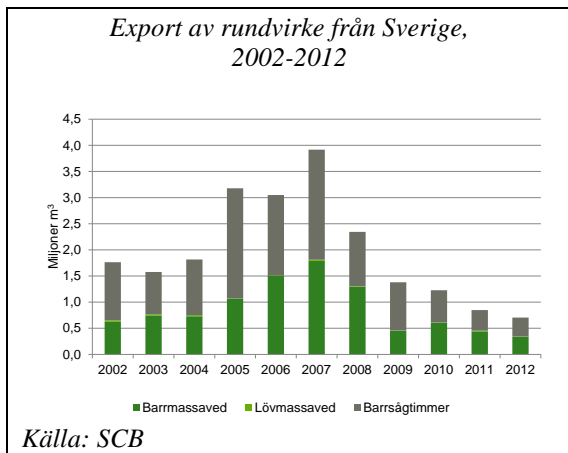
Råvara: Sveriges export och import av sågtimmer och massaved

Ökad import och minskad import

Importen av rundvirke under 2012 var 6,2 miljoner m³ eller fyra procent mer än 2011. Därmed fortsätter den långsamma återhämtningen av virkesimporten som bottnade 2009. Fortfarande är importvolymerna mer än en miljon kubikmeter lägre än före stormen Gudrun 2005.

Årets ökning beror främst på ökad import av massaved från Norge. Importen från Norge mer än fördubblades förra året. Den överlägset största delen av importen är dock fortfarande lövmassaved, och i mindre utsträckning barrmassaved, från Baltikum. Handeln med Ryssland har minskat efter att landet införde exporttullar 2008 och består idag endast av mindre volymer lövmassaved. Importen av sågtimmer är nästan enbart gränshandel med Norge och Finland.

Rundvirkesexport

Det exporteras allt mindre timmer och massaved från Sverige. 2012 såldes totalt mindre än 700 000 m³ eller knappt en procent av den totala avverkningen till utlandet. Minskningen 2012 var 19 procent. Huvuddelen av exporten är handel i västra Sverige med Norge samt i Norrbotten med Finland.

Sysselsättning, nedläggningar

- Omfattande aviseringar om personalneddragningar under 2012 och hittills 2013, främst till följd av bristande lönsamhet.
- Under 2012 och hittills i år har två pappersbruk, fyra pappersmaskiner och åtta sågverk lagts ner eller aviserat om nedläggning.
- Produktionen vid en massalinje har lagts om till nytt kundsegment, vilket undanröjt en planerad nedläggning och möjliggör fortsatt drift.

År 2011 var enligt preliminära uppgifter från SCB antalet anställda i sågverksindustrin drygt 11 600 och i massa- och pappersindustrin 21 200. I hela skogsindustrin var det nära 60 000 anställda 2011 (Källa: SCB Företagens ekonomi).

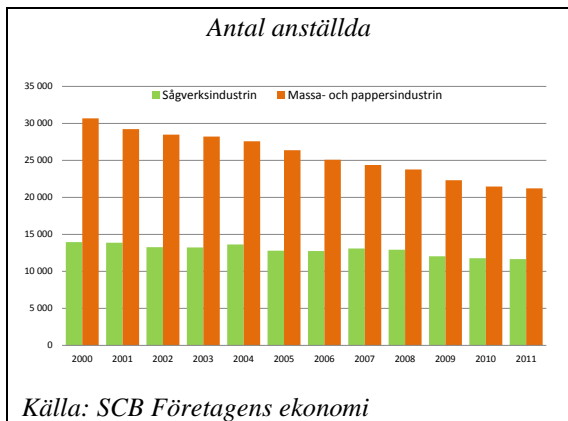
Under 2012 och hittills 2013 (3 mars) har företagen gjort omfattande aviseringar om personalneddragningar. Sammanlagt drygt 600 personer har aviserats⁶ om nedläggning eller rationalisering i sågverksindustrin, och omkring 1400 i massa- och pappersindustrin. Skälen är i

⁶ Uppgifter om aviserade neddragningar noteras när de publiceras; faktiska personalneddragningar kan beröra färre personer än som aviserats och kan, beroende på när de publiceras, ske samma år eller följande år.

ett par fall konkurser och i övrigt behov av att minska kostnaderna och effektivisera verksamheten för att förbättra lönsamheten.

I Konjunkturinstitutets barometerenkät för februari uppgav en fjärdedel av sågverksföretagen, två tredjedelar av massaföretagen och hälften av pappersföretagen att de väntas minska antalet anställda de närmaste tre månaderna. Motsvarande andel i tillverkningsindustrin totalt var knappt en tredjedel. Dessa andelar har minskat något de senaste månaderna, och att döma av enkäten kan därmed antalet aviseringar om nedskärningar komma att minska den närmaste tiden.

Under 2012 – 2013 har ett kartongbruk lagt ner sin tillverkning. Ett massalinje för tillverkning av slipmassa som tidigare aviserat att produktionen skulle upphöra har i stället utvecklat produkten mot nya kundsegment och fortsätter driften. Ett pappersbruk har aviserat om nedläggning med syfte att rationalisera sin produktion. Två företag har aviserat om stängning av tryckpappersmaskiner – en tidningspappersmaskin stängde i december 2012, två planeras stänga andra kvartalet 2013 och en maskin för tillverkning av tidskriftspapper tas ur drift andra halvåret 2013. Åtta sågverk har aviserat om nedläggning, i några fall till följd av konkurs. Ett av dessa har sålts och produktionen väntas återstarta.

Exportvärde, investeringsenkät

- Exportvärdet för skogsindustriprodukter minskade med nära fyra procent till 123 miljarder kronor under 2012.
- Pappersexporten är mer än hälften av skogsindustriexporten.
- Exportvärdet sjönk mest för massa.
- Investeringarna går tillbaka.

Exportvärdet sjönk till 123 miljarder kronor 2012

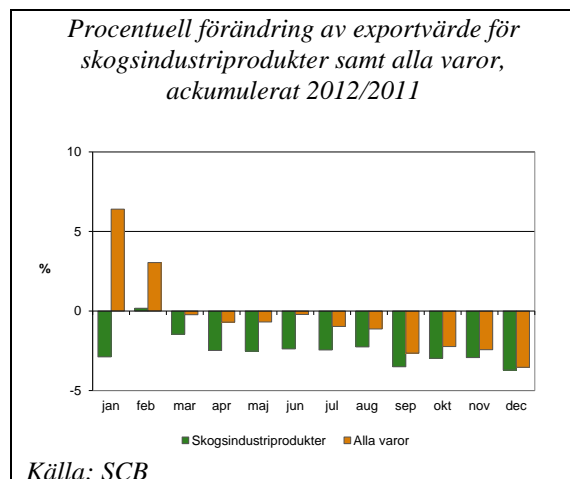
Trots ökade exportvolymmer sjönk värdet av skogsindustriexporten under 2012 med nära fyra procent till 123 miljarder kronor jämfört med år 2011. Efter den starka nedgången i september (se diagrammet) skedde en viss återhämtning under oktober och november, men i december minskade exporten med 13 procent.

Av skogsindustrins huvudprodukter står exporten av massa för den största minskningen med sju procent. Den under 2012 allt bättre volymutvecklingen medförde en successivt krympande differens jämfört med föregående år. Massapriset var dock betydligt lägre under 2012 än 2011, och massaprishöjningen i slutet av 2012 hann inte få genomslag i exportmedelpriset för massa.

Värdet av pappersexporten, som utgör över hälften av exportvärdet för skogsindustriprodukter, sjönk med fyra procent och värdet av sågade trävaror med två procent. Export-

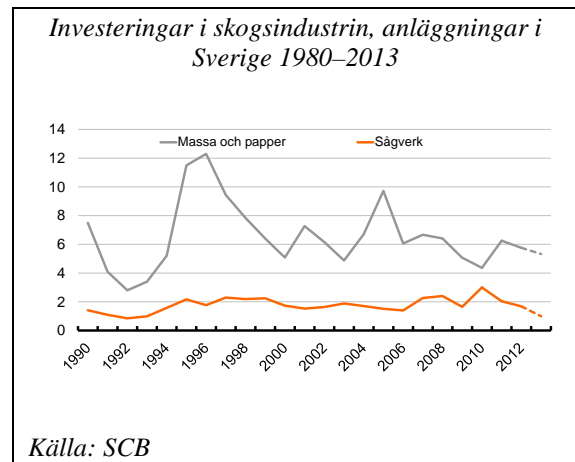
medelpriserna var lägre 2012 än 2011 för både papper och sågade trävaror, delvis som resultat av valutakursförändringar.

Exporten från Sverige av alla varor utvecklades allt sämre under 2012 (se diagrammet) och minskade med nära fyra procent. Verkstadsvaror minskade med nio procent, huvudsakligen till följd av starkt minskad export av person- och lastbilar. Exporten av järn och stål minskade med 16 procent.

Investeringarna sjunker i massa-, pappers- och sågverksindustrin

Investeringarna i massa-, pappers- och sågverksindustrin sjönk till 7,4 miljarder kronor år 2012 och bedöms sjunka ytterligare år 2013, enligt SCBs investeringsenkät för februari 2013. Investeringar är i huvudsak energirelaterade, men även investeringar för bättre råvaruutnyttjande, ökad torkkapacitet i sågverk och effektivare vedhantering förekommer.

Fokus på EU ETS: EU-kommissionens förslag till marknadsmanipulation av utsläppshandeln ger försämrad konkurrenskraft för industrin, helt utan klimatnytta

EU-kommissionen lade under hösten 2012 fram ett förslag om att undanta 900 miljoner utsläppsrätter från handel under ett antal år, sk back-loading. Syftet med förslaget är att driva upp priserna på utsläppsrätter. Under de senaste veckorna har såväl miljöutskottet i Europaparlamentet, ENVI som den svenska regeringen förklarat sig positiva till EU-kommissionens förslag om back-loading. Förslaget innebär politiska ingrepp i handeln med utsläppsrätter och ökade priser på koldioxid, men det resulterar inte i lägre utsläpp.

Vad tycker skogsindustrin?

EU är på väg att med öppna ögon höja kostnaderna ytterligare för företag och hushåll i tider av ekonomisk kris, utan någon som helst klimatnytta. I Norden visar erfarenheten att en höjning av utsläppspriset på tio euro ger sju öres ökning på elpriset. Detta kan vara faktorn som stjälpur ett företag som kämpar för överlevnad. Det kan vara faktorn som gör att ett internationellt företag inte väljer att investera i EU, särskilt i tider av sjunkande energipriser i andra regioner, exempelvis i USA. Att göra den här typen av politiska ingrepp sänder signalen om

att Europa är en policymässigt instabil region att investera och verka i.

Sverige är positiva till denna manipulation av en fungerande marknad. Detta är svårt att förstå, och ännu svårare är det när Sverige samtidigt uttalat sig negativt inställda till att kompensera elintensiv industri för utsläppshandelns påverkan på elpriset. Denna möjlighet att ge kompensation står öppen för alla medlemsstater och såväl Tyskland som Norge och UK har redan beslutat sig för att stödja sin industri. Sverige har istället valt att inte ge någon kompensation, samtidigt som man alltså nu agerar för att öka de indirekta effekterna av utsläppshandeln ytterligare.

Istället för att göra kortsiktiga panikartade ingrepp i utsläppshandelssystemet i syfte att höja priset bör Europa ta en ordentlig diskussion om hur energi- och klimatpolitiken bortom 2020 ska se ut. Europa behöver en energi- och klimatpolitik med globalt fokus som bidrar till att vi stärker vår konkurrenskraft. Genom att fortsätta vara attraktiv region för industri och investeringar gör Sverige en stor insats för minskad klimatbelastning. Hänsyn måste tydligare tas till att olika sektorer har olika förutsättningar. Men det finns frågor som är win-

win för alla, så som ökat fokus på forskning, utveckling och innovation och att stimulera ökad energi- och resurseffektivitet.

Sverige borde se till att öka industrins konkurrenskraft. Sverige borde vara negativt inställt till marknadsmanipulation, och Sverige borde agera för att kompensera sin industri.

Bakgrund

Klimatfrågan är en av vår tids stora utmaningar, vars lösning vi alla måste bidra till. Hur detta görs på bästa sätt behöver däremot diskuteras. En av hörnstenarna i EU:s klimatpolitik är handel med utsläppsrätter. När systemet sattes 2005 var det tydligt att syftet med systemet är att så kostnadseffektivt som möjligt uppnå ett i förväg bestämt mål, att sätta ett tak på framtida utsläpp.

Målet som är satt för den innevarande perioden 2013-2020, är att minska utsläppen med 21 procent till 2020. Det råder inga som helst tvivel om att det målet kommer att nås. Utbudet av utsläppsrätter på marknaden är inte större än att det stämmer överens med målet. Priset på utsläppsrätter reflekterar, som på vilken marknad som helst, utbud och efterfrågan. Att priset är lågt indikerar att efterfrågan är låg, vilket innebär att utsläppen av koldioxid är låga. Att utsläppen kan minskas till en lägre kostnad än de tidigare kalkylerna borde vara något positivt, särskilt i den ekonomiska kris Europa befinner sig i.

Sverige och Miljöutskottet positiva

EU-kommissionens förslag innebär att 900 miljoner utsläppsrätter undantas från handeln under ett par år. Mot slutet av handelsperioden, 2018-2020 kommer samma utsläppsrätter återföras till handeln. Europaparlamentets miljöutskott har röstat ja till förslaget. Nästa steg innebär en omröstning i plenum, det vill säga hela parlamentet. Därefter måste även medlemsstaterna godkänna förslaget. Det slutliga beslutet om back-loading är därmed långtifrån taget.

Den svenska regeringen ställer sig positiva till EU-kommissionens förslag. Motiveringen som Miljöminister Lena Ek ger är att "det är den minst dåliga lösningen", se DNdebatt 130214. Vidare säger Ek att även om förslaget sannolikt har

begränsad långsiktig påverkan på prisnivån, leder det ändå till högre pris på utsläppsrätter på kort sikt. Regeringen tror att de högre priserna på kort sikt kan öka utsläppshandelns möjlighet att verka teknik- och innovationsdrivande. Regeringens vilja att utsläppshandeln ska verka teknik- och innovationsdrivande illustrerar tydligt ett av problemen med systemet. Det förväntas uppfylla alldeles för många önskningar.

Vinnare och förlorare

De anläggningar som idag *köper* sina utsläppsrätter är el- och värmeproducenterna. Industriproduktion som är utsatt för risk för koldioxidläckage får utsläppsrätter tilldelade fritt, baserat på riktmärken. Orsaken till denna fria tilldelning är att den ökade kostnaden för utsläppsrätter inte skulle kunna föras vidare till slutkonsumenten. Den europeiska industrin skulle därmed förlora i konkurrenskraft och produktion och koldioxidutsläpp skulle riskera att flyttas utanför EU. De anläggningar som producerar el och värme kan däremot direkt öka sina priser till kunderna i motsvarande grad, vilket innebär att det är slutkonsumenterna, såväl energiintensiv industri, som EU:s medborgare, som får betala.

Det elpris konsumenterna betalar är priset för den sist producerade kWh, och det är så gott som alltid fossilbaserad el, som producenterna betalat utsläppsrätter för. Vid stigande utsläppsrättspriser betalar de svenska elkonsumenterna därför mer för elen, trots att elproduktionen i Sverige är till 95 % fri från koldioxidutsläpp.

De som använder mycket el, den svenska basindustrin till exempel, får vid ökade utsläppsrättspriser betala mycket mer pengar för sin elkonsumention. Att produktionskostnaderna för industrin stiger minskar industrins konkurrenskraft på den globala marknaden. I slutändan minskar industrins investeringsvilja i Sverige, resultatet blir lägre exportintäkter och färre sysselsatta. Dessutom minskar produktionen av förnybara produkter i form av papper, förpackningar och hygienprodukter som världen behöver för att klara omställningen mot mindre klimatbelastning. Att dessa produkter görs just här i Sverige, där råvaran finns, och där elproduktionen är i stort sett fri från koldioxidutsläpp är bra, både för den svenska välfärden, men framförallt för klimatet.

Det är lätt att tro att back-loading leder till minskade koldioxidutsläpp. Tyvärr är sanningen en helt annan. Eftersom back-loading enbart innebär att utsläppsrätterna tillfälligt undantas innebär förslaget ingenting annat än en marknadsmanipulation. Det totala antalet utsläppsrätter, det vill säga koldioxidutsläppen från anläggningarna i systemet blir det samma. Den stora vinnaren på höjda utsläppsrättspriser är därför inte klimatet, det är elproducenterna. Följaktligen är också de största anhängarna av back-loading förslaget elproducenter. Till sin hjälp har de också ett stort antal medlemsstater som även de tjänar mer pengar när priserna på utsläppsrätter går upp. Medlemsstaterna får nämligen ta del av intäkterna från försäljningen av utsläppsrätter. Ju mer koldioxid en medlemsstat släpper ut, desto större andel av auktionsintäkterna får landet. Sverige har låga koldioxidutsläpp och får därför inte så stor del av kakan. Men det statligt ägda Vattenfall tjänar desto mer, och ger utdelning till ägarna.

Om svensk skogsindustri

Skogsindustrin är en av Sveriges viktigaste basindustrier. Av svensk industris sysselsättning, omsättning och förädlingsvärde svarar skogsindustrin för 10 – 12 procent. Andelen av den svenska varuexporten är 11 procent, vilket motsvarade 123 miljarder kronor år 2012. Den svenska skogsindustrin är starkt exportinriktad. Av massa- och pappersproduktionen exporteras över 85 procent, och motsvarande för sågade trävaror är 70 procent. Sverige är världens näst största exportör sammanlagt av papper, pappersmassa och sågade trävaror.

Om branschorganisationen Skogsindustrierna

Skogsindustrierna är massa- och pappers- samt den trämekaniska industrins bransch- och arbetsgivarorganisation. Skogsindustrierna företräder nära 50 massa- och papperstillverkare i sammanlagt 22 företag/koncerner och cirka 125 sågverk inom cirka 60 företag/koncerner. Organisationens uppgift är att stärka företagets konkurrenskraft och verka för en ökad användning av skogsbaserade produkter.

Om Kvartalsrapporten ”Så går det för skogsindustrin?”

”Så går det för skogsindustrin” är en kvartalsredogörelse för utvecklingen och läget för skogsindustrin och dess delbranscher sågverks-, massa- och pappersindustrin. Informationen baseras på officiell statistik och på Skogsindustriernas statistik. Kvartalsrapporten är tänkt att komma ut fyra gånger per år och riktar sig till en bred läsekrets av beslutsfattare, journalister, analytiker och andra intressenter.

Rapporten finns på www.skogsindustrierna.org/nyhetsrum_1/sa_gar_det_for_skogsindustrin .

Kontakt:

Marianne Svensén

Skogsindustrierna

Box 55525

10204 Stockholm

marianne.svensen@skogsindustrierna.org

Telefon: +46 706 05 99 97